

Nikola Zmijarević

Odjel za povijest umjetnosti
Sveučilište u Zadru
Obala kralja Petra Krešimira IV. 2
HR - 23000 Zadar
nzmijarev21@unizd.hr

Prikaz / Review

UDK / UDC: 069.9(497.581.1):77Milin, M.

DOI: 10.15291/ars.4653

„Podrška, predah, utjeha”. O izložbi fotografija Mare Milin u Kneževoj palači u Zadru, Galerija umjetnina NMZ

“Support, Respite, Consolation”.
On the Exhibition of Photographs
by Mare Milin in the Rector’s Palace
in Zadar, Art Gallery of the National
Museum in Zadar

SAŽETAK

U izložbi *Godišnji odmor* u Kneževoj palači u Zadru (2. svibnja – 14. lipnja 2024.) Mare Milin vodi nas kroz šest poglavlja osobnih krajolika, prikladno nazvanih po akronimu njezina prezimena: *marstrand*, *izautobusne*, *ludusi*, *intermezza*, *nocturna*. Svaka serija fotografija poziva na introspekciju i bijeg od svakodnevnog kaosa, nudeći osjećaj mira i kontemplacije. Kvadratni formati, višestruke ekspozicije i igra svjetla stvaraju apstrahirane intimne pejzaže koji, uz harmoničnu glazbenu podlogu, okupljaju slike, zvukove i emocije u jedinstveno iskustvo. Ljudski lik, ako se i pojavi, ostaje prisutan tek kao osnovni obris, silueta u kadru, stapajući se s prirodom koja ga okružuje. Fotografija Mare Milin lišena je izravnog aktivizma, ali nosi suptilni socijalni moment – terapeutsku kvalitetu koja nas na trenutak odvaja od bučne, umarajuće stvarnosti i donosi tračak mira u turbulentnom vremenu.

Ključne riječi: Mare Milin, fotografija, Kneževa palača, Zadar, izložba *Godišnji odmor*, krajolici

ABSTRACT

In her exhibition *Vacation*, held at the Rector’s Palace in Zadar (2 May – 14 June 2024), Mare Milin takes us on a journey through six chapters of personal landscapes, symbolically titled after the acronym of her surname: *marstrand*, *izautobusne*, *ludusi*, *intermezza*, *nocturna*. Each photographic series invites introspection and an escape from the chaos of daily life, offering moments of peace and contemplation. Through square formats, multiple exposures, and the interplay of light, Milin creates abstract, intimate landscapes that, accompanied by a harmonious musical background, blend images, sounds, and emotions into a singular experience. The human figure, when it appears, is reduced to a basic outline, a silhouette in the frame, merging with the surrounding nature. While devoid of overt activism, Milin’s photography conveys a subtle social dimension – a therapeutic quality that momentarily detaches viewers from the noisy, exhausting reality, offering a serene respite during these turbulent times.

Keywords: Mare Milin, photography, Rector’s Palace, Zadar, exhibition *Vacation*, landscapes

*Wir haben die Kunst, damit wir nicht an der Wahrheit zu Grunde gehn.
„Umjetnost imamo da ne bismo propali zbog istine.“
(Nietzsche, Volja za moć, 822)*

Kada svijet gori u kaosu pandemije, neviđenih klimatskih katastrofa, rastuće opasnosti od globalnog rata i potpunog uništenja, što umjetnost može napraviti? Je li bespomoćna? Može li ponuditi kritiku ili lijek? Na svojoj najrecentnijoj izložbi *Godišnji odmor*, otvorenoj 2. svibnja 2024. u Kneževoj palači u Zadru, Mare Milin nudi drugu strategiju, koliko god privremenu, jer, kako kaže, „svijet je teško mjesto i ljudima treba podrška, predah, utjeha.” Milin poziva gledatelje na putovanje duboko osobnim krajolicima i kao izlaz iz pesimistične svakodnevice i sumorne budućnosti, nudi odmor, bijeg u mir i kontemplaciju, sreću i sjetu.

Poznata kao multimedijalna umjetnica, Mare Milin već dugo istražuje različite kreativne discipline – od fotografije do DJ-inga, od dizajna do medijskih i komercijalnih projekata. Ipak, svoj glas najefektnije definira upravo kroz objektiv fotoaparata. U organizaciji Galerije umjetnina Narodnog muzeja Zadar, više kustosice Nevene Štokić i stručne suradnice Koraljke Alavanja, nova izložba Mare Milin obilježava tridesetu obljetnicu njezina umjetničkog djelovanja te sadrži pet različitih, ali međusobno povezanih poglavlja: „marstrand”, „izautobusne”, „ludusi”, „intermezza”, „nokturna” – tvoreći akronim autoričina prezimena „Milin”, koji poput svojevrsnog

1.
Mare Milin, *izautobusna*,
Godišnji odmor (izvor:
Galerija umjetnina NMZ)

Mare Milin, *from the bus*,
Vacation (source: Art Gallery of
the National Museum in Zadar)



2.
Mare Milin, *alcoba azul*,
Godišnji odmor (izvor:
Galerija umjetnina NMZ)

Mare Milin, *alcoba azul*,
Vacation (source: Art Gallery of
the National Museum in Zadar)



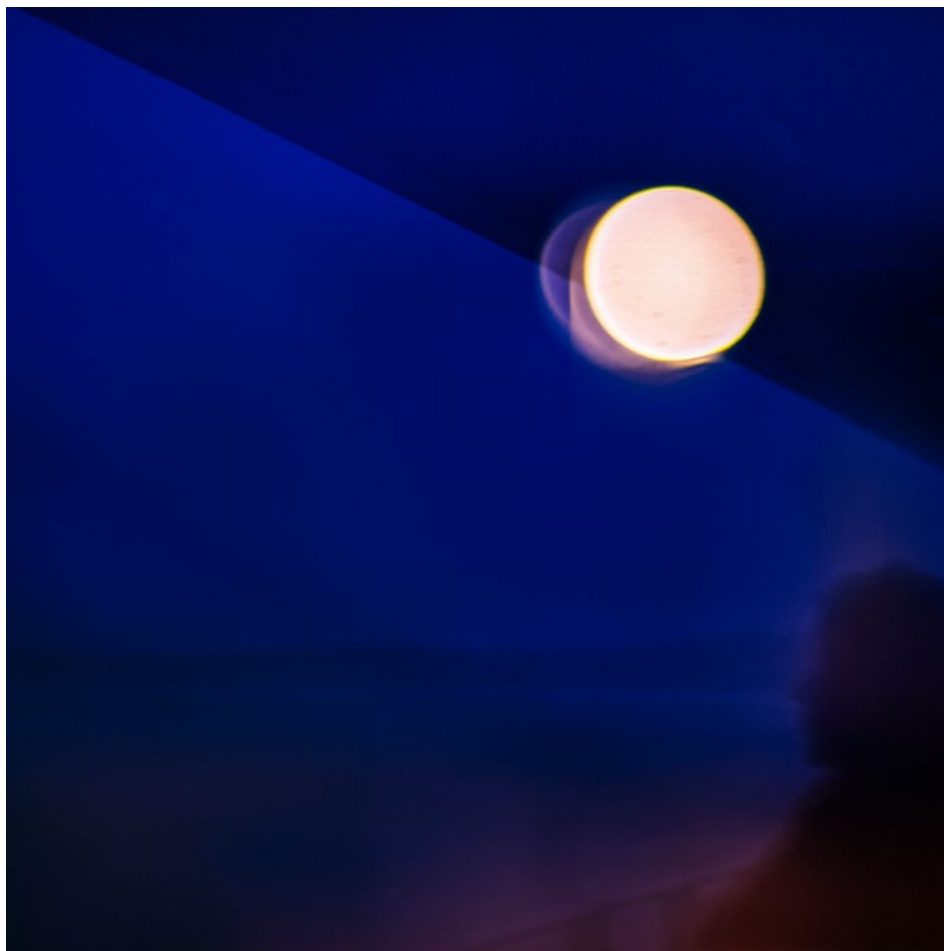
potpisa potencira osobni karakter izložbe. Spomenuta poglavlja smještena su u prve četiri prostorije izložbe, nakon čega slijede posljednje dvije nazvane „snoviđenja / alcoba azul / blue bedroom”.

Krećući se kroz galeriju, primjećujemo kolaž sjećanja – uhvaćeni trenutci, krajolici i emocije zajedno se stapaju; zamagljeni, fragmentirani i mrdnuti poput prizora viđenih kroz prozor autobusa u pokretu. Upravo je serija „izautobusne” (snimljena iz autobusa na relaciji Zagreb – Zadar) prikladna metafora za efemernu prirodu odmora i bijega koju evocira cijeli koncept izložbe *Godišnji odmor*. Kadrovi prezentirani na ovoj izložbi nisu rezultat mukotrpnog razmatranja neograničenog broja tehničkih sredstava i opcija koje su autorici na raspolaganju, već spontana kulminacija njezina autentičnog i emotivnog proživljavanja prirode. Ovakav pristup omogućuje gotovo podsvjesno, impresionističko „bilježenje” trenutka, gdje se emocija pretače u sliku bez pretjeranog predumišljaja ili planiranja. Kako sama autorica kaže: „Prirodu snimam emotivno, ponekad i meditativno, kao u transu, bez ikakve pred-meditacije. Obično je slika koju pronađem pa snimim, prepoznat produkt davno ili nedavno doživljenog/proživljenog, viđenog, te onog što u tom trenutku slušam (glazba), i gledam.” Krajolici su tako osnaženi autobiografskim elementom i funkcioniraju kao prostor koji spaja sliku, zvuk i iskustvo, a promatraču omogućuje trenutak introspekcije u svijetu koji neprestano vrvi nemirom. Potencijalna dinamičnost koja proizlazi iz spontanosti opisanog procesa, primirena je formom kvadrata, tom idealnom manifestacijom harmonije i ravnoteže. Višestruke ekspozicije ističu apstraktnu

3.

Mare Milin, *alcoba azul*,
Godišnji odmor (izvor:
Galerija umjetnina NMZ)

Mare Milin, *alcoba azul*,
Vacation (source: Art Gallery of
the National Museum in Zadar)



kvalitetu radova i dozvoljavaju preklapanje kadrova te vertikalno nizanje umnoženih horizonata. Pritom, osnovni sadržaj scene (nebo, more, planina, polje) i osjećaj dubine prostora prepoznajemo jednako jasno kao i čisti odnos ploha na površini, gdje se sudaraju nijanse sive, ili pak komplementarni parovi plave i narančaste boje. Stoga, sunčev disk na fotografijama izloženima u prostoriji „snoviđenja / alcoba azul / blue bedroom“ istovremeno identificiramo i kao nebesko tijelo i kao krug na površini.

Za razliku od dugogodišnjeg rada na portretima gdje je težila dubljem razumijevanju osobe ispred objektiva i uspostavljanju dvosmjernog odnosa energije između fotografa i modela, Mare Milin se u ciklusu *Godišnji odmor* intuitivno udaljila od ljudske figure kao središnjeg motiva, koji smatra iscrpljujućim i na fizičkoj i na psihičkoj razini. U ovom slučaju, ljudska je figura, iako integralni dio krajolika, prisutna više kao silueta ili mrlja, ili daleka uspomena, nego portret koji dominira scenom. Ona nije nametljiva, niti čak jasno definirana, već anonimna, prekrivena i jedva prepoznatljiva, „uhvaćena“ s leđa ili u profilu, te udaljena poput sjene koja se rastače u svjetlosnim igrama krajolika i intimnoj atmosferi kadra.

Osim na individualnim prizorima, osjećaj intime postignut je i u samom izložbenom prostoru te vrlo učinkovito oblikovan i intenziviran, od prve do zadnje prostorije, popraćen glazbom koju je osmislio, izveo i svakoj prostoriji prilagodio Maro Market. Primjerice, galerijsko je osvijetljenje najoštrije u prvoj prostoriji, „*marstrand*“ (naziv otoka i ljetovališta u Švedskoj, za fotografkinju „inspirativna nakupina granita u Sjevernom moru“), zbog čega zidovi djeluju bjelje, a intenzivniji su i crno-

bijeli kontrasti na fotografijama. Krećući se dalje izložbom, dolazimo do prostorija „izautobusne”/„ludusi” te „intermezza”, gdje svjetlo i kontrasti postaju sve blaži, nijanse sive sve suptilnije. Zatim ulazimo među „nokturna” i fotografije koje su nastale nakon „šokova potresa i pandemije” 2020. godine, u potrazi za seoskim mirom i spokojnom atmosferom s „milijun nijansi crne”, kako je autorica vlastitom rukom napisala na zid galerije. Naposljetku, u posljednjim dvjema prostorijama, „snoviđenja / alcoba azul / blue bedroom”, okruženi smo potpuno zasićenim kolorima, ili se kupamo u intenzivnoj plavoj boji s kleinovskim potencijalom za kontemplaciju i oslobođenje od materijalnog svijeta (i vezanih briga), ili uživamo u komplementarnoj harmoniji narančaste i plave, odnosno, kako piše na zidu, opet prostoručno: *fire in blue*. Ispunjene velikim dvometarskim fotografijama kvadratnog formata koje su naslonjene na pod galerije i uz modre zidove, te prostorije predstavljaju vrhunac meditativne, snovite i intimne atmosfere koja karakterizira čitavu izložbu. I ovdje Milin transformira one „obične” motive u vrlo osobnu, intimnu viziju svijeta te, iako s podtonom melankolije koja od početka provire na površinu, završava s iskrenom i optimističnom snagom, s kojom se može poistovjetiti svaki promatrač i u njoj pronaći podršku, predah ili utjehu.

Na izložbi *Godišnji odmor* suočeni smo s fotografijom koja bi na prvi pogled mogla biti okarakterizirana kao *lifestyle* fotografija (kvadratnih formata idealnih za Instagram), da nije transformirana postupcima manipulacije i specifičnim galerijskim kontekstom, koji su ključni za njezinu percepciju. Višestruka ekspozicija koja omogućuje pažljive kompozicije spontanah kadrova, veliki formati, dosljednost vizualnog jezika, glazbena pratnja, interaktivnost i komunikacija izložbenog prostora, upućuju na efektan umjetnički narativ koji prikladno zaokružuje retrospektivu umjetničkog djelovanja Mare Milin.

I onda, što tako uvjerljiva umjetnost može (ili treba) napraviti; je li bespomoćna pred ružnom „istinom” teškog svijeta? Ignorira li probleme našeg vremena ili ih adresira na suptilniji, čak zdraviji način? Najbolje ćemo zaključiti riječima same autorice, Mare Milin: „Ove fotografije imaju skriveni socijalni moment. Naoko ga nemaju. Jer je latentan. Lišene su aktivizma, očite reakcije ili dokumentarne deskripcije vremena u kojem živimo – međutim, ljude koji su itekako uronjeni u sva ta previranja – one na čas miču negdje drugdje, gdje mogu tražiti svoje sretne uspomene i naći malo mira za sebe. Poput terapije.” Doista, poput terapije, izložba nam je ponudila utočište gdje možemo odmoriti misli – polako udahnuti i izdahnuti, osjetiti kucanje svojeg srca, smireni i sigurni – barem na trenutak.

